

વાલેદૈન સે હુસ્ન સુલુક

(માં-બાપ સાથે સદવર્તન)

ઉર્દૂ કિતાબ : ઝાદુલ ખતીબ
ડૉ. હાફિઝ મુહમ્મદ ઈસ્હાક ઝાહિદ
ગુજરાતી અનુવાદ : સાદિક મોટાના

બિસ્મિલ્લાહ હિર્રહમાનિર રહીમ

અમે માનવીને હિદાયત કરી કે તે પોતાનાં માં-બાપની સાથે સારો વર્તાવ કરે. તેની માં એ તકલીફ સાથે તેને પોતાના પેટમાં રાખ્યો અને કષ્ટ સહિત તેને જણ્યો. તેણીની ગર્ભાવસ્થા અને દૂધ છોડાવવામાં ત્રીસ મહિના લાગી ગયા. તે એટલે લગી કે જ્યારે તે પોતાની જુવાનીએ જઈ પહોંચ્યો અને ચાલીસ વર્ષની ઉમરે આવી લાગ્યો. તો તેણે દુઆ કરી : હે મારા પરવરદીગાર ! મને તવફીક આપ કે હું તારા તે અહેસાનનો શુક્ર અદા કરું જે તેં મુજ પર અને મારા માં-બાપ પર કર્યું. અને તે નેક કામ કરૂં જે તને ગમે છે. અને મારી અવલાદને પણ મારી માટે સારી બનાવી દે. હું તારી તરફ રજુ થયો છું અને મુસ્લિમીન (તારા હુકમ માનનારાઓ) માનો છું.

(અલકુર્આન - સુરઃ ૪૬, આ.નં. ૧૫)

: પ્રકાશક :

અનમોલ પ્રકાશન

૨૮, કબીર કોમ્પ્લેક્ષ, ગંજ બજાર પાસે, નડીઆદ, ગુજરાત.
Mo. 98980 88266 E-mail : moongraphics_india@yahoo.co.in

મુદ્રક : મૂન ગ્રાફિક્સ નડીઆદ : ૯૮૯૮૦ ૮૮૨૬૬

બિસ્મિલ્લાહિર રહમાનિર રહીમ

વાલેદૈન સે હુસ્ને સુલુક

અઝીઝ દોસ્તો,

જૈસા કે હમ લોગ બરાબર જાનતે હૈ કે ઈસ્લામમેં વાલેદૈન સે હુસ્ને સુલુક કી શદીદ તાકીદ કી ગઈ હૈ ઔર ઉનસે બદસુલુકી કરને સે મના કિયા ગયા હૈ. ઔર ઔલાદ પર વાલેદૈન કા હક્ક ઈતના બડા હૈ કે અલ્લાહ તઆલાને અપને હક્ક કે સાથ વાલેદૈન કા હક્ક બયાન કિયા હૈ ઔર ઉસને વાલેદૈન કે હક્ક કો બાકી તમામ હુકુકુલ ઈબાદ પર તરજીહ (પ્રાથમિકતા) દી હૈ. ઈસી તરહ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ભી વાલેદૈન કી નાફરમાની કરને ઔર ઉન્હે અઝીયત (તકલીફ) પહોંચાને કો કબીરા ગુનાહ કરાર દીયા હૈ. તો આઈયે સબસે પહેલે યે દેખતે હૈ કે કુરઆન મજીદ મેં અલ્લાહ તઆલાને વાલેદૈન કે મુતઅલ્લીક ક્યા હુક્મ દિયા હૈ ઔર ઉનકે હુકુક કી આદાયગી ઔર ઉનસે અચ્છા બરતાવ કરને કી કીસ કદર શદીદ તાકીદ કી હૈ.

કુરઆન મજીદમેં વાલેદૈન સે હુસ્ને સુલુક કા હુકમ

અલ્લાહ તઆલાને કુરઆન મજીદમેં કઈ મકામાત પર વાલેદૈન સે અચ્છા બરતાવ કરનેકા હુક્મ દિયા હૈ. ઈસ બારે મેં ચન્દ આયાત આપભી સમાઅત ફરમાએ :

(૧) અલ્લાહ તઆલા ફરમાતા હૈ "ઔર અલ્લાહકી ઈતાઅત કરો ઉસકે સાથ કિસીકો શરીક ન બનાઓ ઔર વાલેદૈન સે અચ્છા સુલુક કરો." (સુરઃ નિસાઅ, આયત નં. ૩૬) ઈસ આયત મેં અલ્લાહ તઆલાને સબસે પહેલે અપના હક્ક ઝીક્ર ફરમાયા ઔર વોહ હૈ સિર્ફ ઉસી કી ઈબાદત કરના, ઔર ઉસકે સાથ કિસીકો શરીક ન બનાના. ઈસકે બાદ વાલેદૈન કા હક્ક ઝીક્ર ફરમાયા ઔર વોહ હૈ ઉનસે અચ્છા બરતાવ કરના. ફીર ઈસકે બાદ રીશ્તેદારો, યતીમો, મીસ્કીનો, મુસાફીરો, ઔર પડોશીઓ વગૈરે કા હક્ક ઝીક્ર કિયા યે ઈસ બાત કી દલીલ હૈ કે અલ્લાહ તઆલા કે હક્ક કે બાદ સબસે અહમ હક્ક વાલેદૈન કા હક્ક હૈ ઔર હુકુકુલ ઈબાદમેં સબસે મુકદ્દમ હક્ક મા-બાપ કા હૈ.

(૨) અલ્લાહ તઆલા કા ફરમાન હૈ "આપ ઉનસે કહે કે આઓ મેં તુમ્હે પળ્હકર સુનાઉં કે તુમ્હારે રબને તુમ પર ક્યા કુછ હરામ કિયા હૈ ઔર વોહ યહ બાત હૈ કે ઉસકે સાથ કિસી કો શરીક ન બનાઓ ઔર યે કે વાલેદૈન સે અચ્છા સુલુક કરો." (સુરઃ અનઆમ, આયત-૧૫૧) ઈસ આયત મેં અલ્લાહ તઆલાને મહરુમાત કા ઝિક્ર ફરમાયા ઔર ઈનમેં સબસે પહેલે શિર્ક કો હરામ કરા દિયા ફીર વાલેદેન સે હુસ્ને સુલુક કા હુક્મ દેકર ઉનકી નાફરમાની કરને ઔર ઉન્હે અઝીયત પહોંચાને કો ભી હરામ કરાર દિયા. તો ઈસસે

આપ અંદાઝા લગા સકતે હૈ કે વાલેદૈન સે બદસુલુકિ કરના અલ્લાહ તઆલા કે યહાં કિતના સંગીન જુર્મ હૈ.

(૩) ઈસી તરહ અલ્લાહ તઆલાકા ફરમાન હૈ "ઔર આપકે રબને ફૈંસલા કર દિયા હૈ કે તુમ ઈસકે અલાવાહ ઔર કિસીકી ઈબાદત ન કરો. ઔર વાલેદૈન કે સાથ બહેતર સુલુક કરો અગર ઉનમે સે કોઈ એક યા દોનો તુમ્હારે સામને બુઢાપેકી ઉમ્ર કો પહોંચ જાયે તો ઉન્હે ઉફ તક ન કહો. ઔર નાહી ઉન્હે ઝિળકો ઔર ઉનસે એહતરામ કે સાથ બાત કરો ઔર ઉન પર રહમ કરતે હુએ ઈન્કીસારી સે ઉનકે સામને ઝુક કર રહો ઔર ઉનકે હકમેં દુઆ કિયા કરો કે એ મેરે રબ ! ઉન પર રહમ ફરમા જૈસા કે ઉન્હોને રહમત વ શફકત કે સાથ મુઝે બચપન મેં પાલા થા" (સુરઃ બની ઈસરાઈલ, આયત નં. ૨૩-૨૪)

અલ્લાહ તઆલા કે ઈસ ફરમાન મેં મુતઅદ્દિદ બાતે ઈન્તહાઈ તવજ્જોહ કે કાબિલ હે. પહેલી યે કે યહાં ભી અલ્લાહ તઆલાને અપને હક્ક કે ફૌરન બાદ વાલેદેન કા હક્ક ઝિક્ર ફરમાયા. ઈસ કી વજહ યે હૈ કે જીસ તરહ સબકા મઅબુદ એક હૈ ઉસી તરહ હર શખ્સ કા મા-બાપ ભી એક હી હોતા હૈ ઔર યે એક બડી મુનાસબત હૈ વાલેદૈન કો ખાલીકે હકીકી કે સાથ, ઈસ લીયે અલ્લાહ તઆલાને વાલેદૈન કે હુકુક કો અપને હક્ક સાથ મિલાકર ઝિક્ર કિયા.

અલ્લાહ તઆલાને વાલેદૈન સે હુસ્ને સુલુક કરનેકા હુક્મ દેને કે બાદ ફરમાયા હૈ કે વોહ દૌનો યા ઉનમેં સે કોઈ એક જબ બુળ્હાપે કો પહોંચ જાયે તો તુમ્હે ઉનકે હક્કમેં પાંચ બાતો કી પાબંદી કરની હૈ ઔર વોહ યહ હૈ. :

(૧) પહલી યે કે તુમ્હે ઉન્હે ઉફ તક નહી કહેના ઔર (ઉફ) સે મુરાદ હર તકલીફ દેહ ઔર નાગવાર કૌલ વ ફૈલ હૈ જીસસે વાલેદૈન કો ઝહેની યા રૂહાની અઝીયત પહોંચે. લિહાઝા ઔલાદ પર લાઝીમ હૈ કે વહ વાલેદૈન સે નરમી ઔર અચ્છે અંદાજ સે બાત કરે. ઔર ઉન્હે કોઈ બુરી બાત ન સુનાએ યહાં તક કે ઉફ તક ન કહે ક્યું કે યેભી હલકે દરજે કી ગુસ્તાખી હૈ ઔર જબ હલકે દરજે કી ગુસ્તાખી જાઈઝ નહી તો ઈસસે બડી ગુસ્તાખી ભી હરામ હૈ.

(૨) દુસરી યે કે તુમને ઉન્હે ઝિળકના ભી નહી ઔર યે ઈસ લીયે કે વાલેદૈન કા મીજાઝ બુળ્હાપે કી વજહ સે આમ તૌર પર ચીડચીડાસા હો જાતા હૈ. ઔર ઉનકી કિસી બાત પર ઔલાદ કો ગુસ્સાભી આ સકતા હૈ તો ઔલાદ કો તાકિદ કી ગઈ હૈ કે વહ વાલેદૈન કી બાતે બરદાસ્ત કરે ઔર ઉનકે સામને ઉલ્ટી સીધી બાતે ન કરેં ઔર ઉન્હે ન ઝિળકે ઔર ન હી ડાંટડપટ કરે.

(૩) તીસરી યે કે વાલેદૈન સે બાત કરો તો અદબ વ એહતરામ કો મલહુઝે ખાતિર રખતે હુએ બાત કરો.

(૪) ચૌથી યે કે વાલેદૈન પર રહમ ઔર તરસ કરતે હુએ ઉનકે સામને આજીઝી વ ઈન્કીસારી કે સાથ ઝુક કર રહો. બઅઝ મુફસ્સીરીન કા કહેના હૈ કે જીસ તરહ એક ચીડીયા અપને બચ્ચો કો અપને પરો સે ઢાંક લેતી હે ઔર હર તરહ સે ઉનકી હીફાઝત કરતી હે ઈસી તરહ જબ ઔલાદ જવાન હો જાએ ઔર વાલેદૈન બુઢે હો જાયે તો વહ હરદમ ઉનકી હીફાઝત કરે ઔર ઉનકે સામને નિહાયત આજીઝી વ ઈન્કીસારી કે સાથ રહે.

(૫) પાંચવી યહ કે ઉનસે અચ્છે બરતાવ કે સાથ સાથ ઉનકે લીયે દુઆ ભી કરતે રહો કે એ મેરે રબ ! ઉન પર રહમ ફરમા જૈસા કે ઉન્હોને (મુહબ્બત વ શફકત કે સાથ) બચપન મેં મેરી પરવરીશ કી.

ખુલાસા યે હે કે ઈસ આયતે કરીમામેં અલ્લાહ તઆલાને વાલેદૈન કે બારે મેં પાંચ અહકામાત દિયે હે જીનકી પાબંદી કરના હર મુસલમાન પર લાઝીમ હૈ.

(૪) અલ્લાહ તઆલા ફરમાતા હૈ "હમને ઈન્સાન કો ઉસકે મા-બાપ કે મુતઅલ્લીક (અચ્છે સુલુકકી) નસીહત કી હે ઉસ કી માં ને દુઃખ પર દુઃખ ઉઠાકર ઉસે હમલ રખા ઔર ઉસકી દુધ છુડાઈ દો બરસ મેં હે કે તુ મેરી ઔર અપને માં-બાપ કી શુક્ર ગુજારી કર. (તુમ સબ કો) મેરી હી તરફ લૌટ કર આના હે ઔર અગર વહ દૌનો તુઝ પર ઈસ બાત કા દબાવ ડાલે કે તુ મેરે સાથ શિર્ક કર

જીસકા તુઝે ઈલ્મ ન હો તો ઉનકા કહેના ન માનના. હાં દુનિયામેં ઉનકે સાથ અચ્છી તરહ બસર કરના ઔર ઉસકી રાહ ચલના જો મેરી તરફ ઝુકા હુવા હો. તુમ્હારા સબકા લૌટના મેરી હી તરફ હૈ. તુમ જો કુછ કરતે હો ઉસસે ફિર મેં તુમ્હે ખબરદાર કરૂંગા.'' (સૂરે લુકમાન નં.૧૪-૧૫)

ઈન આયાત મેં ઈન્સાન કો તાકીદી હુક્મ દિયા ગયા હૈ કે વોહ અલ્લાહ તઆલા ઔર વાલેદૈન કા શુક્રગુઝાર હો ઔર યે શુક્રગુઝારી ઉનકા હક્ક અદા કરને સે ઉનકી ખીદમત કરને સે ઔર ઉનસે અચ્છા બરતાવ કરને સે હી હો સકતી હૈ. ઔર યહાં ભી અલ્લાહ તઆલાને અપને શુક્ર કે સાથ વાલેદૈન કા શુક્ર બજા લાનેકા હુક્મ દિયા હૈ જો ઈસ બાત કી દલીલ હૈ કે જીસ તરહ અલ્લાહ તઆલા કી બેશુમાર નેઅમતો પર ઉસકા શુક્ર અદા કરના જરૂરી હૈ. ઈસી તરહ ઔલાદ પર વાલેદૈન કે એહસાનાત કી બીના પર ઉન કા શુક્ર બજા લાના ભી જરૂરી લાઝ્મી હુક્મ હે.

નીઝ યે આયાત મેં વાલેદૈન સે હુસ્ને સુલુક કી તલકીન કે સાથ સાથ ઉસ બાત કી વઝાહત ભી કર દી ગઈ હૈ કે અગર વાલેદૈન શિર્ક કરનેકા યા અલ્લાહ તઆલા કી નાફરમાની કરનેકા હુક્મ દે તો ઉનકી ઈતાઅત નહી હોગી.

(૫) ઈસી તરહ અલ્લાહ તઆલા કા ફરમાન હૈ ''હમને ઈન્સાન કો હુક્મ દિયા કે વહ અપને વાલેદૈન સે અચ્છા સુલુક કરે, ઉસકી

વાલેદાને મુશક્કત ઉઠાકર ઈસે અપને પેટમેં રખા ઔર મુશક્કત ઉઠા કર હી જના. ઈસકે હમલ ઔર દુધ છુડાને મેં તીસ માંહ લગ ગએ.'' એક શખ્સને જબ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે યે સવાલ કિયા કે લોગો મેં હુસને સોહબત કા સબસે ઝયાદા મુસ્તહીક કૌન હે ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા ''તુમ્હારી માં ! ઉસને કહા ફીર કૌન ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા તુમ્હારી માં ! ઉસને કહા ફીર કૌન ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા તુમ્હારી માં ! ઉસને કહા ફીર કૌન ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ચૌથી બાર ફરમાયા તુમ્હારા બાપ ! (બુખારી, મુસ્લિમ)

યે હદીસ ઉસ બાત કી દલીલ હૈ કે હુસ્ને સુલુક કી સબસે ઝ્યાદા મુસ્તહીક માં હે ઔર માં બાપ પર મુકદમ હે ઉસકે બાદ બાપ કા દરજા હે.

વાલૈદૈન સે હુસ્ન સુલુક કે ફઝાઈલ

(૧) વાલૈદૈન સે નેકી કરના અલ્લાહ કે નઝદીક મહબુબ અમલ મેં સે હૈ.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસ્ઉદ રઝી યલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કા બયાન હે કે મૈને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે સવાલ કિયા, કૌન સા અમલ અલ્લાહ તઆલા કો સબસે ઝ્યાદા મહબુબ હે ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા

“બા વક્ત (સમયસર) નમાઝ અદા કરના, મૈંને પુછા ફીર કૌન સા ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા વાલેદૈનસે નેકી કરના.” મૈને કહા ફીર કૌન સા ? આપ સ.અ.વ.ને ફરમાયા અલ્લાહ કી રાહમેં જિહાદ કરના. (બુખારી, મુસ્લિમ)

ઈસ હદીષ મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને વાલેદૈન સે નેકી કરને કો અલ્લાહ કે મહબુબ અમલ મેં સે એક અમલ કરાર દિયા હૈ ઔર ઈસમેં જરા ગૌર ફરમાયે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને જિહાદ કા ઝીક્ર બાદ મેં કિયા વાલેદૈન સે નેકી કા ઝીક્ર પહલે ફરમાયા જો ઈસ બાત કી દલીલ હૈ કે વાલેદૈન કી ખીદમત કરના ઉનસે અચ્છા બરતાવ કરના, ઉનસે નેકી કરના જિહાદ સે અફઝલ હૈ.

(૨) વાલેદૈન કી ખિદમત કરના ભી જિહાદ હૈ.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રઝી યલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે એક શખ્સ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકી ખિદમતમેં હાઝીર હુવા ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે જિહાદ કી ઈજાઝત તલબ કી, તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા “ક્યા તુમ્હારે વાલેદૈન ઝિન્દા હૈ” ઉસને કહા હાં ! આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા તો ફિર ઉન્હી કી ખિદમત કરકે જિહાદ કરો. (બુખારી, મુસ્લિમ)

દુસરી રિવાયતમેં હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રઝીયલ્લાહુ અન્હુ બયાન ફરમાતે હૈ કે એક શખ્સ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ કે પાસ હાઝીર હુવા ઔર ઉસને કહા : મૈં હિજરત ઔર જિહાદ પર આપ કી બયઅત કરતા હું ઔર મૈં ઉસ પર સિર્ફ અલ્લાહ તઆલા સે અજર કા તલબગા હું. આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા "ક્યા તુમ્હારે માં-બાપ મેં સે કોઈ મૌજુદ હૈ ?" ઉસને કહા જી હાં ! દૌનો જીન્દા હૈ. આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા "ક્યા તુમ અલ્લાહ તઆલા સે અજ્ર કે તાલીબ હો ?" ઉસને કહા જી હાં આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા "અપને માં-બાપકે પાસ વાપસ ચલે જાઓ ઔર ઉનકે સાથ અચ્છા બરતાવ કરો." (મુસ્લિમ)

(3) વાલૈદૈન કી ખિદમત કરના જન્નતમેં લે જાનેવાલા અમલ હૈ. હઝરત મુઆવીયા બીન જાહીમહ રઝીયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કા બયાન હૈ કે જાહીમહ રઝીયલ્લાહુ તઆલા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે પાસ આએ ઔર કહેને લગે : અય અલ્લાહ કે રસૂલ ! (સ.અ.વ.) મૈં જિહાદ કરના ચાહતા હું ઔર આપસે મશ્વરા લેને આયા હું. આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા ક્યા તુમ્હારી માં (ઝીન્દા) હૈ ? ઉસને કહા હાં ! તો આપ

સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા ‘‘માં કી ખીદમત મેં લગે રહો ક્યું કે જન્નત ઉસકે કદમો કે પાસ હૈ’’ (નિસાઈ)

જબકે એક રિવાયત મૈં ઈસ હદીસ કે અલ્ફાઝ યું હૈ હઝરત જાહીમહ રઝીયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ ફરમાતે હૈ કે મૈં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ કી ખિદમતમેં હાઝીર હુવા આપ સે જિહાદ કે બારેમેં મશ્વરા તલબ કિયા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને પુછા ક્યા તુમ્હારે વાલેદૈન ઝીન્દા હૈ ? મૈને કહા જી હાં ! આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા ‘‘જાઓ ઉન્હી કી ખિદમત મેં લગે રહો ક્યું કે જન્નત ઉનકે કદમો કે નીચે હૈ.’’ (તબરાની)

બલ્કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઉસ શખ્સ કો બદનસીબ કરાર દિયા જો વાલેદૈન કો બુળ્હાપેકી હાલતમેં પાકર ભી જન્નતમેં દાખીલ ન હો સકે. હઝરત અબુહુરૈરહ રઝીયલ્લાહુ તઆલા કહેતે હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા ‘‘ઉસ શખ્સ કી નાક ખાક મેં મીલે, ઉસ શખ્સ કી નાક ખાક મેં મીલે, ઉસ શખ્સ કી નાક ખાક મેં મીલે ! (તીન મરતબા ફરમાયા) પુછા ગયા કિસ કી અય અલ્લાહ કે રસૂલ ? તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા ‘‘જીસને માં-બાપ દૌનો કો યા ઉનમેં સે કિસી એક કો બ હાલતે બુળ્હાપા પાયા ઔર ફીર જન્નતમેં દાખીલ ન હુવા.’’ (મુસ્લિમ)

(યાની ઉનકી ખીદમત કરકે યા ઉનકો રાઝી રખકર જન્નતકા હકદાર ન હુવા.)

(૪) વાલેૈદૈન સે હુસ્ને સુલુક કરના બડે ગુનાહોકા કફ્ફારા હૈ.

હઝરત ઉમર રઝિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુ કા બયાન હૈ કે એક આદમી આયા ઔર ઉસને કહા : અય અલ્લાહ કે રસૂલ ! મૈને એક બહોત બડા ગુનાહ કિયા હૈ, તો ક્યા મેરી તૌબાકી કબૂલીયત કા કોઈ રાસ્તા હૈ ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા : ક્યા તુમ્હારી માં (ઝિન્દા) હૈ ? ઉસને કહા નહી, આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા : ક્યા તુમ્હારી ખાલા (માસી) હૈ ? ઉસને કહા જી હાં, આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા : તબ ઉસીકે સાથ નેકી કરો.

(તિરમીઝી, સહીહુત્ત તરગીબ વ તરહીબ)

માલુમ હુવા કે વાલેદૈન કે સાથ સિલાહ રહમી કરના બડે ગુનાઓ કા કફ્ફારા હોતા હૈ હત્તા કે અગર માં (ઝિન્દા) ન હો તો ખાલાહી કે સાથ હુસ્ને સુલુક કરે, કે યે ભી ગોયા માં કે સાથ હુસ્ને સુલુક કરના હૈ.

(૫) વાલેૈદૈન કી રઝા મેં અલ્લાહ તઆલા કી રઝા હૈ.

એક હદીષ મેં હૈ કે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા : રબ તબારક વ તઆલા કી રઝામંદી વાલેદૈન

કી રઝામંદી હૈ ઔર રબ તબારક વ તઆલા કી નારાઝગી માં-બાપ કી નારાઝગી મેં હૈ. (અલ-બઝ્ઝાર સહીહુત્ત તરગીબ વ તરહીબ)

(૬) વાલૈંદૈન સે હુસ્ને સુલુક કરને સે ઉમ્ર મેં બરકત ઔર રિઝ્ક મેં ફરાવાની આતી હૈ.

હઝરત અનસ રઝીયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા "જો શખ્સ કો યે બાત અચ્છી લગતી હો કે ઈસ કી ઉમ્ર લંબી કર દી જાએ ઔર ઉસકે રિઝ્ક મેં ઈજાફા કર દીયા જાયે તો વહ વાલેદૈન સે અચ્છા બરતાવ કરે ઔર અપને રીશ્તેદારોં સે સિલારહમી કરે.

(અહમદ, સહીહુત્ત તરગીબ વ તરહીબ)

(૭) વાલૈંદૈન કિ ખિદમત કરનેવાલે શખ્સ કી દુઆ કુબુલ હોતી હૈ.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રઝીયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ને ફરમાયા "તીન આદમી પૈદલ જા રહે થે કે અચનાક બારીશ શુરૂ હો ગઈ જીસ કી વજહ સે ઉન્હે પહાડકી એક ગાર (ગુફા) મેં પનાહ (આશરો) લેની પળી. જબ વોહ ગાર કે અંદર ચલે ગએ તો પહાળ સે એક પથ્થર ગાર કે મુંહ પર આકર ગિરા જીસસે ઉસકા મુંહ બંદ હો ગયા. અબ વહ આપસમેં કહેને લગે : દેખો ! વોહ નેક અમાલ જો તુમને ખાલીસ અલ્લાહ તઆલા કી રઝા કે લીયે કીયે હૈ, આજ ઉન્હી

આમાલ કો અલ્લાહ તઆલા કે સામને પૈશ કરકે દુઆ કરો, શાયદ વહ હમે ઈસ મુશ્કિલ સે નજાત દે દે.

ચુનાંનચે ઉનમે સે એક શખ્સ ને દુઆ કરતે હુએ કહાઃ અય અલ્લાહ ! મેરે વાલેદૈન બુળ્હે થે ઔર મેરે છોટે છોટે બચ્ચે ભી થે, મૈં બકરીયા ચરાતા ઔર ઉનકે લિયે દુધ લે આતા, ઔર શામ કો જબ મૈં ઘર વાપસ લૌટતા તો સબસે પહેલે અપને વાલેદૈન કો દુધ પેશ કરતા, ફિર અપને બચ્ચો કો દેતા. એક દિન મૈં ચરાહગાહ દુર હોને કી વજહ સે ઘર મેં તાખીર સે પહોંચા તો મૈને દેખા કે મેરે વાલેદૈન સો ચુકે હૈ, મૈને દુધ લીયા ઔર ઉનકે સરકે કરીબ ખડા હોકર ઉનકે જાગનેકા ઈન્તઝાર કરને લગા. ઔર મૈં ઈસ બાત કો ના પસંદ કરતા થા કે મૈં ખુદ ઉન્હે જગાઉં ઔર યે ભી નહી ચાહતા થા કે મૈં બચ્ચો કો ઉનસે પહેલે દુધ પીલાઉં હાલાંકે બચ્ચે ભુખ કી વજહ સે મેરે પૈરો કે કરીબ બીલ બીલા રહેથે. લીહાઝા મૈં ઈસી તરહ ઉનકે જાગને કા ઈન્તઝાર કરતા રહા, વોહ સોયે રહે ઔર મેરે બચ્ચે બીલ બીલાતે રહે હત્તા કે ફજ્ર હો ગઈ. (અય અલ્લાહ તુજે માલુમ હૈ કે મૈંને વહ અમલ સિર્ફ તેરી રઝા કે લિયે કિયા થા લિહાઝા તુ ઈસ પથ્થર કો કમ અઝ કમ ઈતના હટા દે કે હમ આસમાન કો દેખ સકે. ચુનાંન્ચે અલ્લાહ તઆલાને ઉસકી દુઆ કુબુલ કી ઔર ઉસ પથ્થર કો ઉતના હટા દીયા કે વોહ આસમાન કો દેખ સકતે થે. બાકી દૌનો આદમીયોં મૈં સે એકને અપને મઝદુર સે

હુસ્ને સુલુક કી નૈકી પેશ કરતે હુએ અલ્લાહ તઆલા સે દુઆ કી તો વહ પથ્થર થોડાસા ઔર ખીસક ગયા લેકીન અબ ભી વોહ બાહર ન નિકલ સકતે થે. અબ તીસરે આદમીને દુઆ કી તો ઉસને અપની એક ચચાજાદ બહન સે મુહબ્બત કા ઝીક્ર કિયા જીસમેં નોબત યહાં તક જા પહોંચી થી કે વહ ઉસસે બદકારી કરને કે એન કરીબ પહોંચ ગયા. લડકીને ઉસે અલ્લાહ તઆલા સે ડરને કો કહા તો ઉસને બદકારી કા ઈરાદા તર્ક કર દિયા ચુનાંન્ચે અલ્લાહ તઆલા ને ઉસ પથ્થર કો ગાર કે મુંહ સે મુકમ્મલ તૌર પર હટા દીયા.) (બુખારી, મુસ્લિમ)

ઈસ કિસ્સે સે સાબિત હોતા હૈ કે અલ્લાહ તઆલા વાલેદૈન સે નેકી કરનેવાલે ઔર ઉનકી ખિદમત ગુઝાર ઈન્સાન કી દુઆ કુબુલ કરતા હૈ ઔર ઉસકે ઈસ અમલ કી વજહ સે ઉસકી કઈ પરેશાનીયા ખત્મ કર દેતા હૈ.

વાલેદૈન કી ના ફરમાની કરના ઔર ઉન્હે અઝીયત (તકલીફ) પહોંચાના.... એક ભયાનક જુર્મ

બિરાદરાને ઈસ્લામ ! વાલેદૈન સે હુસ્ન સુલુક કરનેકે ફઝાઈલ કે બાદ અબ વાલેદૈન કી ના ફરમાની કરને ઔર ઉન્હે અઝીયત પહોંચાને ઔર ઉનસે બદસુલુકી કરને કે ખતરનાક નતાઈજ ભી સુનલે.

(૧) વાલેૈદેન કી નાફરમાની કરના કબીરા ગુનાહ હૈ.

હઝરત અબુબક્ર રઝી અલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા "ક્યા મૈં તુમ્હે સબસે બડે ગુનાહ કે બારેમેં ન બતાઉં ?" હમને કહા : ક્યું નહી, અય અલ્લાહ કે રસૂલ ! ફીર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને યહી સવાલ તીન બાર કિયા ઉસ કે બાદ ફરમાયા "અલ્લાહ કે સાથ શિર્ક કરના ઔર વાલેદૈન કી નાફરમાની કરના ઔર ઉન્હે અઝીયત પહોંચાના." આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ લેટે હુએ થે ફિર ઉઠકર બૈઠ ગયે ઔર ફરમાયા "ખબરદાર જુઠી બાત ઔર જુઠી ગવાહી (સે બચના), ખબરદાર જુઠી બાત ઔર જુઠી ગવાહી (સે બચના)" આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ઉસી તરહ બાર બાર કહેતે રહે હત્તા કે હમ (દિલમેં) કહને લગે કાશ આપ ખામોશ હો જાતે. (બુખારી, મુસ્લિમ)

ઈસ હદીષ મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને વાલેદૈન કી નાફરમાની કો કબીરા ગુનાહ કરાર દિયા હે ઔર ઉસે શિર્ક કે ફૌરન બાદ ઝિક્ર ફરમાયા જો ઈસકે બુરે હોને ઔર સંગીન જુર્મ હોનેકી દલીલ હે. યાદ રહે કે ઉકુકલ વાલેદૈન કે માની આમ તૌર પર સિર્ફ ના ફરમાની સે કિયા જાતા હૈ હાલાં કે યહ દુરસ્ત નહી હૈ ક્યું કે નાફરમાની કે સાથ સાથ વાલેદૈન સે બદસુલુકી કરના

ઔર ઉન્હે કીસી તરહ સે અઝીયત પહોંચાના ભી ઉસકે અંદર શામીલ હૈ.

(૨) વાલૈદૈન સે બદસુલુકી કરનેવાલા ઈન્સાન અલ્લાહ તઆલાકી નઝરે રહમત ઔર જન્નત સે મહરુમ.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રઝિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા "કયામત કે રોઝ અલ્લાહ તઆલા તીન કિસ્મ કે લોગો કી તરફ દેખના તક ગવારાં નહી કરેગા : વાલેદૈન કા નાફરમાન (ઔર ઉનસે બદસુલુકી કરનેવાલા) હમેશા શરાબ નોશી કરનેવાલા, ઔર અહેસાન જતલાનેવાલા ઔર તીન કિસ્મકે લોગ જન્નતમેં દાખીલ નહી હોંગે : વાલેદૈન કા નાફરમાન ઔર ઉન્હે અઝીયત પહોંચાનેવાલા, દય્યુસ (જીસકે ઘરમેં બદકારી હો રહી ઔર વોહ ઉસે ખામોશીસે દેખતા રહતા હો) ઔર વોહ ઔરત જો મર્દો જૈસી વજઅ-કતઅ બનાતી ઔર ઉનસે મુશાબેહત ઈખ્તિયાર કરતી હો."

(નિસાઈ, હાકીમ, સહીહુત્ત તરગીબ વ તરહીબ)

(૩) વાલૈદૈન કે નાફરમાન પર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ કી બદદુઆ.

હઝરત અબુ હુરૈરહ રઝિયલ્લાહુ અન્હુ કા બયાન હૈ કે એક મરતબા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ મિમ્બર પર ચળ્હે ઔર આપને તીન બાર (આમીન) કહા ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ

અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા : “મેરે પાસ જીબ્રઈલ અલયહિ સલ્લામ આયે ઔર ઉન્હોને આ કર કહા : અય મુહમ્મદ ! જો આદમી અપને વાલેદૈન (દૌનો યા ઉન) મેં સે કિસી એક કો પાએ (ફિર ઉનસે નેકી ન કરે) ફિર વોહ મર જાએ ઔર જહન્નમમેં ચલા જાએ તો અલ્લાહ તઆલા ઉસે (અપની રહેમત સે દુર કરદે) આપ કહે : (આમીન) તો મૈંને કહા (આમીન) ફીર ઉન્હોને કહા અય મુહમ્મદ ! જો શખ્સ ને માહે રમઝાનુલ મુબારક પાયા ફીર ઉસ હાલતમેં મર ગયા કે ઉસકી મગફીરત નહી કી ગઈ ઔર વોહ જહન્નમમેં દાખીલ હો ગયા તો અલ્લાહ તઆલા ઉસે ભી (અપની રહેમત સે) દુર કરદે આપ કહે : (આમીન) તો મૈંને કહા : (આમીન) ઉન્હોને કહા ઔર જીસ શખ્સ કે પાસ આપ કા ઝીક્ર કિયા ગયા ઔર ઉસને આપ પર દરૂદ નહી પળ્હા, ફીર ઉસકી મૌત આ ગઈ ઔર વોહ જહન્નમમેં ચલા ગયા તો અલ્લાહ તઆલા ઉસે ભી (અપની રહેમત સે) દુર કરદેં, આપ કહે (આમીન) તો મૈંને કહા (આમીન). (ઈબ્ને હિબ્બાન, સહીહુત્ત તરગીબ વ તરહીબ)

(૪) વાલેૈદૈન કે નાફરમાન કા કોઈ નેક અમલ ઉસ કે લીયે ફાયદેમંદ નહી.

હઝરત અમ્રૂ બિન મુર્રાહ અલજુહની રઝીયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હે કી એક શખ્સ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકી ખિદમતમેં હાજીર હુવા ઔર કહને લગા : અય અલ્લાહ

કે રસૂલ ! મૈં ગવાહી દેતા હું કે અલ્લાહ કે સિવા કોઈ મઅબુદે બરહક નહી ઔર આપ અલ્લાહ કે રસૂલ હે ઔર મૈં પાંચ નમાઝે પઢ્હુંગા, અપને માલકી ઝકાત અદા કરુંગા ઔર રમઝાન કે રોઝે રખુંગા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને અપની દો ઉંગલીયા ઉઠાકર ફરમાયા "જીસ શખ્સ કી મૌત ઈસી પર આ ગઈ વો કયામત કે રોઝ નબીયોં, સિદીકો ઔર શહીદો કો સાથ હોગા બશર્તે કે ઉસને વાલેદૈન કી નાફરમાની ઔર ઉનસે બદસુલુકી ન કી હો." (ઈબ્ને ખુઝૈમા)

ઈસ હદીષ મેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને જો બશારત સુનાઈ કે જો શખ્સ ઉન આમાલ પર મર ગયા ઉસે અંબિયા, સિદીકીન ઔર શોહદા કા સાથ નસીબ હોગા ઉસે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઉસ બાત કે સાથ મશરુત કર દિયા કે વહ વાલેદૈન કી નાફરમાની ન કરેં યાની અગર ઉનકી નાફરમાની ઔર ઉનસે બદસુલુકી કા ઈરતકાબ કરેગા તો ઉસકા કોઈ નેક અમલ ઉસકે લિયે ફાયદામંદ નહી હોગા. ઈસસે આપ અંદાઝા કર સકતે હે કે વાલેદૈન સે બદસુલુકી કરના કિતના બુરા અમલ હે કે ઉસકી વજહ સે નેક અઅમાલ બરબાદ હો જાતે હે ! વલ અયાઝુ બિલ્લાહી (ઈબ્ને હિબ્બાન, ઈબ્ને ખુઝૈમા, સહીહુત્ત તરગીબ વ તરહીબ)

(૫) વાલેદૈન કા નાફરમાન મલઉન હૈ.

હઝરત અબુ હુરૈરહ રઝીયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા "વો શખ્સ મલઉન હૈ જીસને કૌમે લૂત વાલા અમલ કિયા, વોહ મલઉન હૈ જીસેને કૌમે લુત વાલા અમલ કિયા, વોહ શખ્સ મલઉન હે જીસને કૌમે લુત વાલા અમલ કિયા. ઔર વોહ શખ્સ ભી મલઉન હૈ જીસને ગૈરૂલ્લાહ કે લિયે જાનવર જબહ કિયા. ઔર વોહ શખ્સભી મલઉન હૈ જીસને વાલેદૈન કી નાફરમાની કી યા ઉનસે બદસુલુકી કી." (તબરાની, સહીહુત્ત તરગીબ વ તરહીબ)

વાલેદૈન કે સાથ હુસ્ને સુલુક કી મુખતલીફ સુરતે ઔર ઉનકે હુકુક

(૧) વાલેદૈન અગર જરૂરતમંદ હો તો ઔલાદ ઉન પર ખર્ચ કરે.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ રઝિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે એક એઅરાબી (ગામડીયો) રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકી ખિદમત મેં હાઝીર હુવા ઔર કહને લગા : અય અલ્લાહ કે રસૂલ ! મેરે માં-બાપ મુજસે મેરા માલ લેના ચાહતે હૈ ! તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા "તુમ ઔર તુમ્હારા માલ તુમ્હારે વાલેદૈન કે લિયે હૈ બેશક સબસે પાકીઝા ચીઝ જીસે તુમ ખાઓ વહ ચીઝ હૈ જો

તુમ્હારી કમાઈ સે હો ઔર તુમ્હારી ઔલાદ કે માલ તુમ્હારી કમાઈસે હૈ, ઈસ લીયે ઈસે બખુશી ખીલા સકતે હો.

(ઈબ્નેમાઝા, સહીહ અલ્બાની)

યે હદીષ ઈસ બાતકી દલીલ હૈ કે વાલેદૈન અગર મોહતાજ હો ઔર ઔલાદ માલદાર હો તો વહ અપને વાલેદૈનકે ઈખરાજાત (ખર્ચ) બરદાસ્ત કરે ઔર ઉન્હે ખર્ચા દે.

(૨) વાલૈદૈન કી ઈજાઝત કે બગૈર જિહાદ પર જાના મના હૈ.

ઈમામ બુખારી રહીમ હુલ્લાહ કિતાબુલ અદબ મેં એક બાબ (વાલેદૈન કી ઈજાઝત કે બગૈર વહ જિહાદ નહી કર સકતા) કે ઉનવાન સે કાઈમ કિયા હૈ. ઔર ઉસકે તહત હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રઝીયલ્લાહુ અન્હુ કી રિવાયત ઝિક્ર કી હૈ જીસ્મે ઉન્હોને યે બયાન કિયા હૈ કે એક શખ્સ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકી ખિદમત મેં હાજીર હુવા ઔર ઉસને જિહાદ કિ ઈજાઝત તલબ કી તો અપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઉસસે પુછા કે ક્યા તુમ્હારે વાલેદૈન ઝીન્દા હૈ ? ઉસને કહા જી હાં તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા “તો ફીર ઉનકી ખિદમત કરકે હી જિહાદ કરો.” (બુખારી)

ઈસકે અલાવહ હઝરત અબુ સઈદ રઝિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હય કે એક શખ્સ યમન સે હિજરત કરકે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ કે પાસ આયા તો આપ સલ્લલ્લાહુ

અલયહિ વ સલ્લમને ઉસે પુછા : ક્યા યમન મેં તુમ્હારા કોઈ રીશ્તેદાર હે ? ઉસને કહા : મેરે માં-બાપ હે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને પુછા ક્યા ઉન્હોને તુજે ઈજાઝત દી હે ? ઉસને કહા નહી ! આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા "તો ઉનકે પાસ વાપસ લૌટ જાઓ ઔર ઉનસે ઈજાઝત તલબ કરો. અગર વોહ ઈજાઝત દે તો જિહાદ કરના વરના ઉનકે સાથ નેકી બજાલાના ." (અબુદાવુદ, સહીહુત્ત તરગીબ વ તરહીબ)

(૩) વાલેૈદૈન સે હુસ્ને સુલુક ઔર ઉનકી ફરમા બરદારી નફ્લી ઈબાદત પર મુકદ્દમ હૈ.

વાલેદૈન કે સાથ હુસ્ન સુલુક કી એક ઔર શકલ યે હે કે જબ વાલેદૈન ખિદમત કે મોહતાજ હો તો ઔલાદ નિફલ ઈબાદત પર ઉનકી ખિદમત કરને કો તરજીહ દે, ઈસ લિયે કે ઉનકી ખિદમત વ રઝામંદી નફલી ઈબાદત પર મુકદમ હે.

હઝરત અબુ હુરૈરહ રઝિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા : "તીન બચ્ચોં કે સિવા કિસીને માં-બાપ કી ગૌદમેં ગુફતગુ નહીં કી, ઈસા બિન મરયમ અલયહિસ્સલામ ઔર સાહેબે ઝુરૈજ. ઝુરૈજ એક આબીદ થા જીસને એક ઈબાદતખાના બના રખા થા. એક દિન વો ઉસમેં નમાઝ પઢ રહા થા કે ઉસકી માં આઈ ઔર ઉસને કહા : અય ઝુરૈજ ! તો ઉસને દિલમેં કહા યા અલ્લાહ ! એક તરફ માં હે

ઔર એક તરફ નમાઝ. ચુનાંનચે વોહ નમાઝ મેં લગા રહા હત્તા કે ઉસ કી માં વાપસ ચલી ગઈ. દુસરે દીન ફીર ઉસકી માં આઈ ઔર ઉસને પુકાર કર કહા અય ઝુરૈજ ! તો ઉસને દિલમેં કહા યા અલ્લાહ એક તરફ માં હૈ ઔર એક તરફ નમાઝ. આખીર વહ નમાઝ મેં લગા રહા (અબ ઉસકી માં કે મુંહ સે બદદુઆ નિકલ ગઈ) કહને લગી યા અલ્લાહ ઈસે મૌત ન દેના જબ તક કે યે કિસી બદકાર ઔરતકા મુંહ ન દેખ લે. ઉધર બની ઈસરાઈલમેં ઝુરૈજ ઔર ઉસકી ઈબાદત કા ચર્ચા હોને લગા. ઉનમેં એક બદકાર ઔરતથી જીસ કે હુસ્ન વ જમાલ કો બતૌરે મિસાલ બયાન કિયા જાતા થા. વહ કહને લગી : અગર તુમ ચાહતે હો તો મૈં ઉસે ફસાઉં ? ચુનાંન્ચે ઉસને અપને આપકો ઝુરૈજ પર પૈશ કિયા લેકીન વો ઈસ કી તરફ મુત્‌વજ્જહ ન હુઆ, ફિર વહ એક ચરવાહે કે પાસ ગઈ જો ઉસકી ઈબાદત ખાને કે પાસ પહેરા કરતા થા ઔર ઉસને અપને આપ કો ઉસકે હવાલે કર દિયા. ચરવાહે ને ઉસસે સોહબત કી તો વોહ હામેલા હો ગઈ. ફિર જબ બચ્ચા પૈદા હુવા તો કહેને લગી યે ઝુરૈજ કા બેટા હે લોગ આયે, ઝુરૈજ કો ઈબાદત ખાને સે બહાર નિકાલ કર ઈબાદતખાને કો ગારા દિયા ઔર ઝુરૈજ કી પીટાઈ કરને લગે. ઝુરૈજને પુછા : કોઈ બાત તો બતાઓ ? વહ કહેને લગે : તુને કિસ ફાહેશા સે ઝીના કિયા ઔર અબતો ઉસકા બચ્ચાભી પૈદા હો ચુકા હૈ. ઝુરૈજને કહા : વોહ બચ્ચા કહાં હે ? લોગ બચ્ચા લે

આએ, તો ઝુરૈજને કહા જરા ઠહેરો મેં નમાઝ પઢલું, ફિર વોહ નમાઝ સે ફારીગ હો કર બચ્ચે કે પાસ આયા ઉસકે પેટમેં કચોકા દિયા ઔર કહા : બચ્ચે ! બતાઓ તુમ્હારા બાપ કૌન હૈ બચ્ચા બોલ ઉઠા ફલાં ચરવાહા હૈ. ફિર તો લોગ ઝુરૈજ કે પાસ આ કર ઉસે બોસા દેને લગે ઔર કહને લગે કે હમ તુમ્હારે લિયે સોને કા ઈબાદતખાના બના દેતે હૈ.

ઝુરૈજને કહા : નહીં બસ ઐસા હી મીટ્ટી કા બના દો ચુનાંન્ચે ઉન્હોને ઈબાદતખાના બના દિયા'' (બુખારી, મુસ્લિમ) યે હદિષ દલીલ હૈ ઉસ બાત કી કે નિફલી ઈબાદત પર વાલેદૈન કી ખિદમત ઔર ઉનકી ઈતાઅત વ ફરમા બરદારી મુકદમ હૈ. સાથહી મેં યે ભી મઅલુમ હુઆ કી બદદુઆ કા અંજામ ક્યા હોતા હૈ.

(૪) વાલેદૈન કો બુરા ભલા કહના મના હૈ.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રઝિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા ''બેશક કબીરા ગુનાહો મેં સે એક ગુનાહ યે હૈ કે કોઈ શખ્સ અપને વાલેદૈન પર લઅનત ભૈજે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે પુછા ગયા કે ક્યા કોઈ અપને વાલેદૈન પર ભી લાઅનત ભૈજતા હૈ ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા : વહ કિસી કે બાપકો ગાલી દેતા હૈ તો ઉસકે નતીજે મેં વોહ ઉસ કે બાપ કો ભી

ગાલીયા દેતા હે. ઔર વહ કિસી કી માં કો ગાલીયા દેતા હે તો વોહ ભી ઉસીકી માં કો ગાલીયા દેતા હે. (બુખારી)

ગોયા કિસી કે માં-બાપ કો ગાલીયા દેને કે નતીજે મેં અગર અપને માં-બાપકો ગાલીયા પડે તો વહ અપને વાલેદેન કો ખુદ ગાલીયા દેને કે મુ-ત-રા-દિફ હે. ઔર કિસી ઔર સે ગાલી દિલવાના વૈસાહી હે જૈસે વોહ ખુદ ઉનકો ગાલી દે. ઔર યે કબીરા ગુનાહોમેં શામીલ હે.

(૫) વાલેદૈન કે હક્ક મેં દુઆ કરના.

વાલેદૈન કે હક્કમેં યે દુઆ જરૂર કરની ચાહીયે. "અય હમારે રબ ! મુજે બખ્શ દે ઔર મેરે માં-બાપ કો ભી બખ્શ ઔર દીગર મુઅમીનો કો ભી બખ્શ, જીસ દિન હિસાબ હોને લગે."

(સુરહ ઈબ્રાહીમ - ૪૧)

નેક ઔલાદ વહ હોતી હે જો અપને વાલેદૈન કી મૌત કે બાદ ભી ઉનકે લિયે દુઆ કરતી રહે.

હઝરત અબુ હુરૈરહ રઝિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા "જબ ઈન્સાન મર જાતા હે તો ઉસકા અમલ મુનકતેઅ હો જાતા હે સિવાય તીન ચીઝોં કે : સદકએ જારીયહ, ઈલ્મે નાફેઅ ઔર સાલેહ ઔલાદ જો ઉસકે લિયે દુઆ કરતી રહે." (મુસ્લિમ)

ઈસ હદીષ મેં બતાયા ગયા હૈ કે ઈન્સાન કે મરને કે બાદ સિર્ફ તીન ચીઝો કા ષવાબ ઉસ કે લિયે જારી રહેતા હે. ઉનમેં સે એક નેક ઔલાદ હૈ જો માં-બાપ કે મરને કે બાદ ભી ઉનકે લિયે દુઆ કરતી રહે. ઈસ લિયે ઔલાદ કો વાલેદૈન કી મૌત કે બાદ ઉનકે હક્કમેં દુઆએ મગફિરત વ દુઆએ રફએ દરજાત કરતે રહના ચાહીયે.

(૬) વાલેદૈન અગર મઅકૂલ ઉઝર (કારણ) કી બિના પર બીવીયોંકો તલાક દેનેકા હુક્મ દે તો ઉસ કી તઅમીલ કી જાયે.

વાલેદૈન કે સાથ હુસ્ને સુલુક કી એક સુરત યહ હૈ કે અગર માં-બાપ કીસી મઅકૂલ ઉજ (કારણ) કિ બિના પર બીવીયોં કો તલાક દેને કા હુક્મ દે તો વોહ ઉનકી ઈતાઅત કરેં.

હઝરત અબુ દરદા રઝીયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે એક શખ્સને ઉનસે કહા કે મેરી માં કા મેરે લિયે હુક્મ હૈ કે મૈં અપની બીવી કો તલાક દે દું ? તો ઉન્હો ને કહા : મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે સુનાથા કે આપને ફરમાયા “બાપ જન્નતકા દરમ્યાના દરવાજા હૈ” અબ તુ ચાહે તો ઉસ દરવાજે કી હીફાઝત કર ઔર ચાહે તો ઉસે જાએઅ કર.

(તિરમીઝી, ઈબ્નેમાજા, સહીહુત્ત તરગીબ વ તરહીબ)

ઈસી તરહ ઈસ હદીષ કો ઈબ્ને હિબ્બાનનેં ભી રિવાયત કિયા હૈ લેકિન ઉસ મેં બજાયે માં કે બાપ કા ઝીક્ર હૈ. યાની બાપ ને તલાક દેને કા હુક્મ દિયા ઔર ઉસમેં યે ભી હૈ કે ઉસ શખ્સને હઝરત

અબુ દરદા રઝિયલ્લાહુ અન્હો સે યે હદીષ સુનકર અપની બીવી કો તલાક દે દી થી.

હઝરત ઈબ્ને ઉમર રઝિયલ્લાહુ અન્હુ બયાન ફરમાતે હૈ કે મેરી એક બીવી થી જીસસે મૈં મુહબ્બત કરતા થા ઔર હઝરત ઉમર રઝિ અલ્લાહુ અન્હુ (મેરે વાલીદ) ઉસસે નાખુશ થે. ઉન્હોને મુઝસે કહા : ઉસે તલાક દે દો લેકિન મૈંને ઉનકી બાત ન માની ચુનાંન્ચે વહ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ કે પાસ આયે ઔર યહ બાત ઉનકે સામને ઝીક્ર કી તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને મુજે હુક્મ દિયા કે "ઉસે તલાક દે દો." (અહમદ, તિરમીઝી, અબૂદાવુદ, ઈબ્નેમાજહ, હાકીમ, સહીહુત્ત તરગીબ વ તરહીબ)

ઈસી તરહ હઝરત ઈસ્માઈલ અલયહિસ સલામને ભી હઝરત ઈબ્રાહીમ અલયહિસ સલામ કે ઈશારે પર અપની બીવી કો તલાક દે દી થી જૈસા કે સહીહ બુખારી કી એક તવીલ (લંબી) હદીષ મેં હૈ.

(૭) વાલૅદૈન કી વફાત કે બાદ ઉનકી તરફ સે સદકા કરના.

માં-બાપ સે નેકી કરને કી એક સુરત યહ હૈ કે ઉનકી મૌત કે બાદ ઉનકી તરફ સે સદકા કિયા જાયે.

હઝરત અબુ હુરૈરહ રઝિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે એક આદમીને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે કહા કે

મેરા બાપ ફોત હો ગયા ઔર ઉસને કુછ માલ છોડા હે ઔર વસીયત નહી કી. અગર મૈં ઉસકી તરફ સે સદકા કરૂં તો ક્યા ઉસકે ગુનાહો કો મીટા દીયા જાયેગા ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા હાં ! (મુસ્લિમ)

ઔર હઝરત આઈશા રઝિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હે કે એક શખ્સ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકી ખિદમતમેં હાઝીર હુવા ઔર કહને લગા : અય અલ્લાહ કે રસુલ ! બેશક મેરી માં અચાનક ફૌત હો ગઈ હે ઔર ઉસને કોઈ વસીયત નહી કી. ઔર મેરા ખયાલ હે કે અગર વહ કોઈ બાત કરતી તો યકીનન સદકા કરનેકા હુક્મ દેતી. લિહાઝા અગર મૈં ઉસકી તરફ સે સદકા કરું તો ક્યા ઉસે અજ મિલેગા ?
આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા હાં.

(બુખારી, મુસ્લિમ)

જબ કે હઝરત અબુ ઉસૈદ અસ્સાઈદી રઝિયલ્લાહુ અન્હુ બયાન કરતે હે કે હમ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે પાસ બૈઠે થે ઈતનેમેં બનુ સલમા કા એક શખ્સ આયા ઔર કહને લગા અય અલ્લાહ કે રસૂલ ! ‘‘માં-બાપ કી મૌત કે બાદ ક્યા કોઈ નેકી બાકી હે જો મૈં ઉનકે સાથ બજા લાઉં ?’’ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા ‘‘ઉનકી નમાઝે જનાઝા પઢના’’ ઉનકે લિયે ઈસ્તગફાર કરના, ઉનકે બાદ ઉનકે અહદ કો જારી

રખના યાની ઉનકી વસીયત વ ઈકરાર કો પુરા કરના. “જો લોગ માં-બાપ કે રિશ્તે કી વજહસે લાઈકે સીલા હો. (જૈસે ખાલા, નાની, ચચા, દાદા) ઉનકે સાથ હુસ્ને સુલુક સે પૈશ આના ઔર માં-બાપ કે દોસ્તો કી ઈઝ્ઝત વ ખાતીરદારી કરના.’’ (અબુદાવુદ, ઈબ્નેમાજહ)

યહ હદીષ દલીલ હૈ કે ઉસ બાત પર કે યે સબ કામ સીલાએ વાલેદૈનમેં સામેલ હૈ. ઈસ હદીષ કો ઈબ્ને હિબ્બાનને ભી રિવાયત કિયા હૈ તાહમ ઉસ કે આખીર મેં ઉન અલ્ફાઝ કા ઈઝાફા ભી હૈ. ઉસ શખ્સને કહા : અય અલ્લાહ કે રસૂલ! યે કિતની ઝ્યાદા ઔર કિતની અચ્છી બાતે હૈ તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા અગર અચ્છી હૈ તો ઉન પર અમલ કિયા કરો.

(ઈબ્ને હિબ્બાન)

ઔર જબ હઝરત સઅદ બિન ઉબાદા રઝિયલ્લાહુ અન્હુ કી વાલીદાકા ઈન્તકાલ હુવા તો વહ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકી ખિદમતમેં હાઝીર હુવે ઔર અપની વાલેદાકી ઈન્તકાલ કી ખબર દી. ફિર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે સવાલ કિયા કે કૌન સા સદકા સબસે અફઝલ હૈ ? તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા : પાની કા સદકા બહેતરીન સદકા હૈ ચુનાંન્ચે ઉન્હોને અપને માં-બાપકી તરફ સે એક

કુવા બનવા દિયા ઔર કહા યે ઉમ્મે સઅદ કે લિયે હે. (અબુદાવુદ, સહીહુત્ત તરગીબ વ તરહીબ)

(૮) વાલૈદૈન કી નઝર કો પુરા કરા કરના

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રઝિયલ્લાહુ અન્હુ સે રિવાયત હૈ કે જુહયનહ કબીલેકી એક ઔરત નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ કે પાસ આઈ ઔર કહને લગી : મેરી માં ને નઝર માની થી કે વહ હજ કરેગી લેકીન વહ હજ કરનેસે પહલે હી ફૌત હો ગઈ હૈ તો ક્યા મૈં ઉસકી તરફ સે હજ કર સકતી હું ? તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા “હાં ઉસકી તરફ સે હજ કરો તુમ્હારા ક્યા ખયાલ હૈ કે અગર તુમ્હારી માં પર કર્ઝ હોતા તો ક્યા તુમ અદા કરતે ? અલ્લાહ કા કર્ઝ અદા કરો ક્યું કી અલ્લાહ ઝ્યાદા હકદાર હૈ કી ઉસકા કર્ઝ અદા કિયા જાયે”.

(બુખારી)

યે હદીષ ઉસ બાત કી દલીલ હૈ કે અગર વાલેદૈન અપની નઝર પુરી કરને સે પહલે ફૌત હો જાયે ઔર ઔલાદ નઝર પુરી કરનેકી તાકત રખતી હો તો ઉસે વહ નઝર પુરી કરની ચાહીયે.

(૯) વાલૈદૈન કે દોસ્તો સે હુસ્ને સુલુક કરના.

વાલેદૈન કે સાથ હુસ્ને સુલુક કી એક શક્લ યે હૈ કે જો લોગ માં-બાપ કે દોસ્ત હો ઉનકે સાથ હુસ્ને સુલુક કરે, ખાતીરદારી, અદબ વ લિહાઝ ઔર મુરવ્વતસે પૈશ આએ.

હઝરત ઈબ્ને ઉમર રઝિયલ્લાહુ અન્હુ બયાન કરતે હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા "બડી નેકી યહ હૈ કે આદમી અપને બાપ કે દોસ્તો કે સાથ બાપ કી મૌત કે બાદ હુસ્ને સુલુક કરે." (મુસ્લિમ)

ઔર યહી હુકમ માં કી સહેલીયોં કા ભી હૈ. ઈસ લીયે કે લફઝે ઈસ્મે જીન્સ હૈ ઔર ઉસમેં માં ભી શામિલ હૈ.

અબ્દુલ્લાહ બિન દિનાર કા બયાન હૈ કે હઝરત ઈબ્ને ઉમર રઝિયલ્લાહુ અન્હુ કો એક અઅરાબી મક્કા કે રાસ્તે મેં મીલા ઈબ્ને ઉમર રઝિયલ્લાહુ અન્હોને ઉસે સલામ કિયા ઔર અપને ગધે પર સવાર કર લિયા જીસ પર વહ ખુદ સવાર થે ઔર અપના અમામા ઉસ કો દે દિયા જો ખુદ ઉન કે સર પર થા. અબ્દુલ્લાહ બિન દિનાર ને કહા અસ્લહકલ્લાહુ યે લોગ દેહાતી હૈ થોડી સી ચીઝ પર ભી ખુશ હો જાતે હૈ ! તો ઈબ્ને ઉમરને કહા ઉસકા બાપ મેરે બાપ ઉમર બિન ખત્તાબ રઝિયલ્લાહુ અન્હુ કા દોસ્ત થા ઔર મૈંને હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે સુના થા કે આપ ને ફરમાયા "બેશક બડી નેકી યહ હૈ કી બેટા અપને બાપ કે દોસ્તો સે હુસ્ને સુલુક કરે." (મુસ્લિમ)

ઔર હઝરત અબુ બુરદાહ રઝિયલ્લાહુ અન્હુ સે બયાન હૈ કે મૈં મદીના મુનવ્વરા મેં આયા તો મેરે પાસ હઝરત ઈબ્ને ઉમર રઝિયલ્લાહુ અન્હુ તશરીફ લે આયે ઔર કહને લગે : ક્યા તુમ

જાનતે હો કે મેં તુમ્હારે પાસ ક્યું આયા હું ? મેંને કહા નહી તો ઉન્હોં ને કહા : મૈંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે સુનાથા કે આપને ફરમાયા : "જો શખ્સ યે પસંદ કરે કે વહ અપને બાપ કે મરનેકે બાદ ભી ઉસસે હુસ્ને સુલુક કરે તો વહ ઉસકે દોસ્તસે હુસ્ને સુલુક કરે."

ઔર મેરે બાપ હઝરત ઉમર રઝિયલ્લાહુ અન્હુ ઔર તુમ્હારે બાપ કે દરમ્યાન બિરાદરાના દોસ્તાના થા. તો મેને અપને વાલિદસે સીલા કરના ચાહા. (ઈબ્ને હિબ્બાન, સહીહુત્ત તરગીબ વ તરહીબ)

(૧૦) વાલેંદૈન કો ગુલામી સે આઝાદી દીલવાના.

વાલેદૈન સે હુસ્ને સુલુક કી સુરતે ઔર ઉનકે હુકુકમેં સે એક બાત યે હૈ કે અગર માં-બાપ કો કિસી કા ગુલામ યા નૌકર પાએ ઔર ઉન્હે વોહ આઝાદ કરાનેકી કુદરત રખતા હો તો કૈદે ગુલામી સે ઉન્હે રિહાઈ (છુટકારા) દિલવાયે.

હઝરત અબુ હુરૈરહ રઝિયલ્લાહુ અન્હુ બયાન કરતે હૈ કે રસૂલે કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા : "કોઈ બચ્ચા અપને વાલેદૈન કા મુકમ્મલ હક અદા નહી કર સકતા સિવાય ઉસકે કે વોહ ઉસે ગુલામ પાએ ફીર ઉસે ખરીદ કર આઝાદ કર દે." (મુસ્લિમ, અબુદાવુદ, તિરમીઝી, ઈબ્નેમાજહ, નિસાઈ)

વાલેદૈન કે યે દસ હુકુક ઝિક્ર કરતે હુએ હમ અલ્લાહ સે દુઆ ગોહ હૈ કે વહ હમ સબકો વાલેદૈન સે હુસ્ને સુલુક કરને ઔર ઉનકે તમામ હુકુક અદા કરનેકી તૌફીક દે. આમીન.

અય અલ્લાહ હમારી ખતાંઓ કો માફ ફરમા
ઔર કોશીષો કો કબુલ ફરમા. આમીન.